

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 26.456.02 в Інституті вищої
освіти НАПН України,
доктору педагогічних наук,
професору С.А. Калашніковій

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційне дослідження Бойко Оксани Михайлівни

«Професійна підготовка фахівців із соціальної роботи

третього рівня вищої освіти у Великій Британії»,

представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Ступінь актуальності обраної теми. Дослідження є своєчасним і соціально значущим, оскільки пов'язане з пріоритетними напрямками реформування вищої освіти в Україні, зокрема, з розвитком докторської (PhD) підготовки. Із урахуванням сучасної ситуації з вітчизняною підготовкою кандидатів наук, що перебуває на етапі реформування та переходу від аспірантської підготовки до формату докторських програм, що включають освітню й наукову складову, актуальним є з'ясування мети, завдань і змісту такої підготовки, особливостей її розвитку та організації в країнах з кращими здобутками і традиціями в цій сфері, зокрема, й у Великій Британії. Отже, актуалізується увага до аналізу вітчизняного та міжнародного досвіду підготовки фахівців на докторському (PhD) рівні. В Україні розвиток освіти з соціальної роботи розпочався близько двадцяти років тому, і з того часу активно розвивається перший та другий рівень вищої освіти з соціальної роботи. Однак, в останні роки, у зв'язку зі світовими тенденціями та реаліями українського контексту, зросла увага до необхідності запровадження найвищої

освітньо-наукової кваліфікації з соціальної роботи в Україні, а нещодавно було створено відповідне законодавче підґрунтя для цього. Зважаючи на це, а також у зв'язку з відсутністю ґрунтовних досліджень щодо запровадження третього рівня вищої освіти з соціальної роботи в Україні, тема дисертаційного дослідження є затребувана часом.

Дослідження цієї теми, між іншим, слугує усуненню суперечності між нагальною потребою суспільства у висококваліфікованих фахівцях із соціальної роботи, спроможних розвивати її теорію та практику, та наявним рівнем компетентності таких фахівців, а також між актуальними завданнями інтеграції вітчизняної освіти до Європейського простору вищої освіти, Європейського дослідницького простору та чинною системою підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти.

Отже, актуальність дослідження обґрунтовано на достатньому рівні, тема дисертаційного дослідження є безумовно актуальною і спрямованою на розв'язання актуальних проблем вищої освіти з соціальної роботи. Проте в авторефераті дисертації бажано було б більш детально зазначити, яким саме аспектам підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти присвячені дослідження зарубіжних науковців.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджуються результатами теоретичного та практичного досліджень, здійснених дисертанткою, і в цілому не викликають сумніву. Найбільш суттєві наукові та практичні результати, одержані здобувачем, викладено в загальних висновках та висвітлено в опублікованих працях.

Крім того, автором дослідження розроблено та науково обґрунтовано концептуальні засади професійної підготовки фахівців із соціальної роботи на третьому рівні вищої освіти в Україні, які можуть бути використані для розроблення та реалізації освітньо-наукових програм підготовки докторів

філософії з соціальної роботи, та можуть бути внесені до державного стандарту третього рівня вищої освіти з соціальної роботи, що наразі розробляється.

Обґрунтованою і логічною є структура дисертації, що містить вступ, три розділи, висновки до розділів, загальні висновки, практичні рекомендації, список використаних джерел, рукопис відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

Наукові положення та висновки в рецензованій дисертації сформульовані на підставі аналізу широкої джерельної бази. Автор робить висновки на основі всебічного аналізу різних аспектів досліджуваного феномена, а одержані результати вже мають широке впровадження на рівні вищих навчальних закладів України, про що свідчать довідки про впровадження, та мають потенціал для запровадження на вищому рівні – на рівні Міністерства освіти і науки – зокрема, підкомісії із розроблення національних стандартів третього рівня вищої освіти із галузі знань 23 – соціальна робота.

Викладене вище дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження Бойко О.М. достатньо обґрунтовані. Однак у рекомендаціях здобувачеві варто було б детальніше обґрунтувати, як саме слід імплементувати в Україні ступені доктора філософії за результатами наукових публікацій та професійного доктора із соціальної роботи.

3. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій. Новизна і достовірність результатів проведеного дослідження не викликає сумнівів, оскільки забезпечена методологічною обґрунтованістю його вихідних позицій, застосуванням комплексу різноманітних методів, адекватних предмету, меті та завданням дослідження, об'єктивним аналізом здобутих результатів, всебічною апробацією здобутків на 25 науково-комунікаційних заходах в Україні та за кордоном, практичним застосуванням в освітньому процесі вищих навчальних закладів і наукових установ України. Свідченням значної інформативності наукового дослідження є також сформована автором

різноманітна якісна джерельна база, що включає 249 найменувань, із них 182 – англійською мовою.

Висновки містять наукові положення, одержані та сформульовані на основі отриманих результатів.

Наукова новизна проведеного дослідження беззаперечна: його автором *вперше* визначено основні чинники розвитку третього рівня вищої освіти з соціальної роботи та виявлено особливості створення, організації та розвитку докторських програм із соціальної роботи у Великій Британії; розроблено та теоретично обґрунтовано концептуальні засади докторської (PhD) підготовки фахівців із соціальної роботи в Україні, зокрема: горизонтальна диференціація ступенів за змістовою орієнтацією підготовки (прикладна – професійний доктор із соціальної роботи, наукова – доктор філософії із соціальної роботи), за формою їх здобуття (за результатами представлення наукових публікацій, за спільними міжнародними програмами докторської підготовки); наявність фахової компоненти в освітній і науковій складових підготовки; організаційні підходи до підготовки, зокрема шляхом створення університетських дослідницьких центрів, міждисциплінарних груп тощо. Автором *удосконалено* науково-методологічну базу для розвитку третього рівня вищої освіти з соціальної роботи в Україні, зокрема принцип наукової обґрунтованості практики, індивідуальний підхід (у частині розширення освітньої складової з урахуванням індивідуальних освітніх потреб здобувачів), а також понятійний апарат вищої освіти з соціальної роботи в Україні, зокрема визначення поняття «професійна підготовка на третьому рівні вищої освіти з соціальної роботи».

Окремо слід відзначити, що результати дослідження важливі для вдосконалення концептуальної бази не лише третього рівня вищої освіти з соціальної роботи, а й загалом для докторської (PhD) підготовки в Україні, оскільки автор, з-поміж іншого, виявляє та аналізує особливості національних докторських програм та національних Центрів досконалості докторської підготовки.

4. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях. Результати дисертаційного дослідження оприлюднено в 21 різноманітній праці, зокрема 7 одноосібних статтях (з них 6 у наукових фахових виданнях); 4 статтях у співавторстві в закордонних виданнях (два видання включені до міжнародних наукометричних баз), з них одна стаття – до міжнародної монографії; 6 статей у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій; 4 наукові праці, які додатково відображають результати дисертації, до яких включено 2 методичні рекомендації. Основні результати дисертаційного дослідження публікувалися впродовж 2011–2017 рр.

Структурна побудова, зміст, результати роботи, основні висновки, що викладені в авторефераті, відповідають і відображають основні положення дисертації. Обсяг і зміст дисертації свідчать про те, що робота є самостійним дослідженням, виконаним на належному рівні.

Проте, на жаль, робота не позбавлена стилістичних та технічних огріхів. Так, у текстах дисертації та автореферату неодноразово згадувався документ «Керівництво щодо забезпечення якості докторських програм (PhD) із соціальної роботи» (с. 149, с. 174, с. 177 дисертації). Такий переклад назви англійського документа вбачається не зовсім коректним, тому рекомендуємо замінити «Керівництво» на «Інструкції» або «Положення».

5. Фахова компетентність здобувача. Огляд дисертації, автореферату, публікацій переконує в сформованості автора як самостійного дослідника, здатного виявити актуальну наукову проблему, розробити та реалізувати план щодо її оригінального вирішення, забезпечити вірогідність отриманих результатів, започаткувати нові напрями фундаментальних і прикладних досліджень. Подані в дисертації оригінальні наукові результати одержано автором самостійно.

При загальній позитивній оцінці дисертації, до неї є зауваження і побажання. Дисертація має переважно описовий характер представлення результатів дослідження, тож узагальнення низки статистичних даних, інших

показників у вигляді таблиць, графіків або діаграм посилило б доказовість висновків, надало можливість порівняти напрацьовані матеріали за різними періодами розвитку вищої освіти з соціальної роботи у Великій Британії. Практичний і теоретичний інтерес становить також уточнення дисертантом особливостей та змісту програм підготовки докторів філософії за результатами наукових публікацій та професійних докторів із соціальної роботи.

Зазначені зауваження і пропозиції не впливають на високу підсумкову оцінку розглядуваної дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника»

Дисертація О.М. Бойко «Професійна підготовка фахівців із соціальної роботи третього рівня вищої освіти у Великій Британії» є самостійним оригінальним завершеним науковим дослідженням, що розв'язує важливу наукову проблему і має вагомое теоретичне та практичне значення, цілковито відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12 чинного «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Автор дисертаційного дослідження – Бойко Оксана Михайлівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

Доктор педагогічних наук, доцент,
начальник відділу мовної підготовки

Національної академії прокуратури України

О.В. Нітенко

22 червня 2017 р.

Підпис

Начальник відділу

документального забезпечення

22 червня 2017 року

